

This eChok Volume of
במדבר 2 Numbers

is donated in loving memory of

Emilio Attia Z"L

נלב"ע שביעי של פסח תשנ"ד

April 2, 1994

ת.נ.צ.ב.ה.

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of the Red Cow, Ch. 1

הרמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א'

(1) The *mitzvah* of the red cow, is to use a three or four-year old animal. But, an older one, is also acceptable. However, we do not wait to use it, lest it [some of the hair] turn black and becomes disqualified. And we do not purchase a [red] calf and raise it, as it states: "Take for you a perfectly red cow," (Numbers 19:2) and not a calf. If they only find a calf, they designate money for it, and it remains with its owners until it grows into a cow. And it is purchased with money [for congregational sacrifices] from the Temple treasury. (2) When the Torah states: "perfectly," it means completely red, not perfect in height; a dwarf is acceptable, as is true concerning all other sacrificial animals. If it has two white or black hairs in one or in two follicles and they overlap, the cow is disqualified. (3) If it has two hairs whose roots are reddish and whose tips are blackish, or whose roots are blackish and whose tips are reddish, its color is determined according to the root. [If the root was red and the tip was black] he cuts the black tip of the hair with scissors. In doing so there is no problem of shearing a sanctified animal because it is not being done for the sake of shearing.

א מצות פרה אדומה שתהיה בת שלש שנים או בת ארבע. ואם הייתה זקנה כשרה אלא שאין ממתינין לה שמא תשחיר ותפסל ואין לוקחין עגלה ומגדלין אותה שנאמר (במדבר יט) ויקחו אליך פרה ולא עגלה. לא מצאו אלא עגלה פוסקין עליה דמים ותהיה אצל בעליה עד שתגדיל ותעשה פרה. ולוקחין אותה מתרומת הלשפה: ב זה שנאמר בתורה תמימה תמימת אדמימות לא תמימת קומה אלא אם הייתה נגסת כשרה כשאר הקדשים. היו בה שתי שערות לבנות או שחורות בתוך גומא אחת או בתוך שתי כוסות והן מונחות זו על זו פטולה: ג היו בה שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר עיקרן משחיר וראשן מאדים הכל הולך אחר העיקר וגו' במספרים את ראשן המשחיר ואינו חושש משום גיזה בקדשים שאין פוונתו לגז:

CHUKAT FOR MONDAY

חקת ליום שני

TORAH

תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז ויצבע לבושוהי פהנא ויסחי בשריה במיא ובתר פן יעול למשוריתא ויהי מסאב פהנא

ז וכפס בגדיו הפהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא הפהן עד-

(7) The priest shall immerse his garments and immerse his flesh in water, and

RASHI

רש"י

(7) Enter the camp — [I.e.] the camp of the Divine Presence, since no ritually impure person is sent out from two camps [i.e., the camp of Divine Presence and the Levite camp],

עד רמשא: ח ודמוקד יתה
 יצבע לבושהי במיא ויסחי
 בשריה במיא ויהי מסאב עד
 רמשא: ט ויכנוש גבר דכי ית
 קטמא דתורתא ויצנע למברא
 למשריתא באתר דכי ותהי
 לכנשתא דבני ישראל
 למטרא למי אדיותא חטאתא

הָעֶרֶב: ח וְהִשְׂרַף אֹתָהּ יִכְבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם
 וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
 ט וְאִסַּף וְאִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֹרַת הַפָּרָה וְהֵנִיחָהּ
 מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיטָהּ לְעֵדוּת
 בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדְּהָ חֲטָאתָא

then he may enter the camp, and the priest shall be impure until evening. (8) And the one who burns it shall immerse his clothes in water and immerse his flesh in water, and he shall be impure until evening. (9) A [ritually] pure man shall gather the ash of the cow and place it outside the camp in a [ritually] pure place, and it shall be for a safekeeping for the Congregation of the Children of

RASHI

except one who experienced a zav discharge and one who experienced a seminal emission, or one afflicted with tzara'at. [Hence, he is readmitted to the camp from which he had been sent out] (Pesachim 67a). And the priest shall be impure until evening — Invert it [the verse] and explain it [as follows]: He shall be impure until evening, and then he may enter the camp. (9) And place it outside the camp — He divided it into three parts; one [part] was deposited on the Mount of Olives, one was divided among all the [twenty-four priestly] shifts [who took turns performing the Temple services], and one [part] was deposited on the ramp [surrounding the Temple area]. The one given to the shifts was kept outside the courtyard, so that the inhabitants of the [distant] cities, and whoever needed to purify themselves should take from it. The one on the Mount of Olives was for the High Priests to sanctify themselves from it when [preparing] other [red] cows. The one deposited on the ramp was kept as a safekeeping by Scriptural decree, as it says: "It shall be for a safekeeping for the Congregation of the Children of Israel (Sifri Chukat 30, Parah 3:11, Chok, vol. 3, pg. 112, Tosefta Parah 3:8). למי נדה — Water used for sprinkling, as in, "they cast (וידד) a stone at me" (Lamentations 3:53); "to cast down (לידות) the horns of the nations" (Zechariah 2:4); an expression denoting throwing. חטאת הוא — an expression of purification, according to its simple meaning, but according to its halachah, Scripture calls it a חטאת sin-offering, to tell

רש"י

חוץ לשתי מחנות, אלא זב ובעל קרי ומצרע. וטמא
 הכהן עד-הערב: סרסוהו ודרשהו: וטמא
 עד-הערב ואחר זבא אל-המחנה: (ט) והניח
 מחוץ למחנה, (פרה פג) לשלשה חלקים מתחלקת:
 אחד נתן בהר המשחה, ואחד מתחלק לכל
 המשמרות, ואחד נתן בחיל; זה של משמרות היה
 חוץ לעזרה, לטל ממנו בני העזרות וכל הצריכין
 להטהר, וזה שבהר המשחה - כהנים גדולים
 לפרות אחרות מקדשין הימנו, וזה שבחיל נתון
 למשמרת - מגזרת הכתוב, שנאמר: "והייתה לעדת
 בני-ישראל למשמרת". למי נדה: למי הניח, כמו
 (איכה ג): "וידדו-אבן בני". (זכריה ב): "לידות
 את-קרנות הגוים" לשון וריקה. חטאת הוא: לשון
 חטוי כפשוטו; ולפי הלכותיו קראה הכתוב

היא: י ויצבע דכניש ית
קטמא דתורתא ית לבושוהי
ויהי מסאב עד רמשא ותהי
לבני ישראל ולגיריא
דיתגירון ביניכון לקים עלם:

הוא: י וכבס האסף את־אפר הפרה את־
בגדיו וטמא עד־הערב והייתה לבני
ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם:

Israel for sprinkling water, for purifying. (10) The one who gathers the ash of the cow shall immerse his clothes, and he shall be impure until evening. It shall be an everlasting statute for the Children of Israel and for the convert who resides among them.

RASHI

רש"י

"חטאת", לומר שהיא בקדשים להאסר בהנאה: us that it is like that which is holy, and that it is forbidden to obtain personal benefit from it (Sifri Chukat 34).

PROPHETS Judges 11

נביאים שופטים פרק יא

ז ואמר יפתח לסבי גלעד הלא
אתון סגיתון יתי ותריכתוני
מבית אבא ומא דין אתיתון
לותי כען כד עקת לכון:
ח ואמרו סבי גלעד ליפתח
בכן כעל תבנא לותך ותהך
עמנא ותגית קרבא בבני עמון
ותהי לנא לריש לכל יתבי
גלעד: ט ואמר יפתח לסבי
גלעד אם מתיבין אתון יתי
לאנחא קרבא בבני עמון
וימסר יי תהון קדמי אנא
אהוי לכון לריש: י ואמרו סבי
גלעד ליפתח מימרא דיי יהי

ז ואמר יפתח לזקני גלעד הלא אתם שנאתם
אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע באתם אלי
עתה כאשר צר לכם: ח ואמרו זקני גלעד
אל־יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת עמנו
ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש לכל ישרי
גלעד: ט ואמר יפתח אל־זקני גלעד אם־
משיבים אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן יהוה
אותם לפני אנכי אהיה לכם לראש: י ואמרו
זקני־גלעד אל־יפתח יהוה יהיה שמע בינותינו
אם־לא כדברך כן נעשה:

סהיד ביננא אם לא כפתגמך כן נעבד:

(7) And Yiftach said to the elders of Gilad: Did you not hate me and drive me from my father's house? So why have you come now, when you are in distress? (8) So the elders of Gilad said to Yiftach: Therefore, we returned to you now, so that you shall go with us and fight with the children of Ammon, and you shall become our leader over all the inhabitants of Gilad. (9) And Yiftach said to the elders of Gilad: If you bring me back to fight with the children of Ammon and the Lord delivers them before me, then I will become your leader. (10) And the elders of Gilad said to Yiftach: The Lord shall hear between us, if not according to your word so will we do.

WRITINGS Psalms 43

כתובים תהלים פרק מג

א דון יתי יי בדין קשוט ועלך
 למנצי מצותי מן עמא דלא
 זכאי מן גבר נכיל וטלומא
 תשזבנגני: ב ארום אנת הוא
 אלהא עושני למה שבקתני
 למה תקיר אזיל בדהוק בעיל
 דבכא: ג שדר נהורף והמנותף
 הנון ידברונני עלון תי לטור
 בית מוקדשא ומדרשי בית
 שכתף: ד ואעול לקרבא

מג א שפטני אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד
 מאיש מרמה ועולה תפלטני: ב כי אתה אלהי
 מעוזי למה זנחתני למה קדר אתה לך בלחץ אויב:
 ג שלח אורך ואמתך תמה ינחוני יביאני אל הר
 קדשך ואל משכנותיך: ד ואבואה אל מזבח
 אלהים אל אל שמחת גילי ואודך בכפור אלהים
 אלהי:

קורבניה למזבח דיי לאלהא די מניה חדות בעותא ואודי קדמך בכנרא יי אלהי:

43 (1) Avenge me, O Lord and plead my cause against an ungodly nation. Deliver me from a man of deceit and iniquity. **(2)** For You are the God of my strength: Why do you cast me off? Why must I walk in gloom under the oppression of the enemy. **(3)** Send out Your light and Your truth; let them lead me; let them bring me to Your holy mountain and to your dwelling places. **(4)** Then I will go to the altar of God, to God, the gladness of my joy. And I will praise You with the lyre, O God, my God.

RASHI

רש"י

(1) שפטני — *Avenge me. Against an ungodly nation — This is Amaleik.* (א) שפטני. נקמני: מגוי לא חסיד. הוא עמלק; (ג) שלח אורך ואמתך. מלך המשיח ואלהיו;
(3) Send out Your light and Your truth

— *The Messiah king and Eliyahu.*

Mishnah Pesachim, chapter 5

משנה פסחים פרק ה

(1) The [afternoon] Tamid [daily offering] is [usually] slaughtered at eight and one-half hours [into the day, two hours after its earliest permitted time] and is offered [on the altar] at nine and one-half hours [thus allowing one hour for the entire procedure. The reason that its slaughter was deferred for two hours was to allow people more time to bring freewill and vowed offerings, since no offering except for the Pesach offering was slaughtered after the Tamid]. On the eve of Pesach, it [the Tamid] is

רבנו עובדיה מברטנורא

א תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה. **ב ערבי פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה**
 א תמיד נשחט. תמיד של בין הערבים נשחט כל שאר ימות השנה בשמונה ומחצה, דומן שחיטת התמיד מכי ניטו צללי ערב שהוא משש שעות ומחצה ולמעלה שחמה נוטה למערב, שחצי שש וחצי שבע היא עומדת באמצע הרקיע ואין צל נוטה אלא צל כל אדם תחתיו. ומאחרין שחיטתו שתי שעות אחר זמנו מפני נדרים ונדבות שאי אפשר

slaughtered at seven and one-half hours and offered at eight and one-half hours [since the Pesach offering had to be slaughtered after the Tamid, the Tamid was slaughtered an hour earlier to allow time for the Pesach offering], whether it is a weekday or Shabbat. If the eve of Passover fell on Friday, it [the Tamid] is slaughtered at six and one-half hours and offered at seven and one-half hours

and the Passover offering after it. [An additional hour was necessary to allow for roasting the Pesach offering before Shabbat; though the roasting was part of the procedure, it does not override Shabbat (see 6:1)]. (2) If a man slaughtered the Pesach offering [intending it] for another purpose or he received the blood or proceeded [with it to the altar] or sprinkled it [intending any one of these] for another purpose; or [intending it] for its own purpose and for another purpose [for example, he slaughtered it for a Pesach offering, but, received the blood, with the intention of being a sin-offering]; or for another purpose and its own purpose [even if he slaughtered with the proper intent, but, had in mind, while slaughtering that when he receives the blood later, he will have in mind for another purpose]; it is invalid. What is the case of "For its own purpose and for another purpose"? [He intended it] in the name of a Pesach offering [first] and [then,] in the name of a peace-offering. [What is the case of] "For another purpose and its own purpose"? [He intended it] in the name of a peace-offering [first] and [then] in the name of a Pesach offering. (3) If he slaughtered it for those who cannot eat it or for those who are not registered for it, for uncircumcised persons or for defiled persons [and there are no others who can eat from it included in the count], it is invalid. [If he slaughtered it] for those who can eat it and for those who cannot eat it, for those who are

רבנו עובדיה מברטנורא

להקריבן אחר תמיד של בין הערבים כדכתיב (ויקרא ו) והקטיר עליה חלבי השלמים, על עולת הבוקר השלם כל הקרבנות כולם, שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים, ואפילו בשבת שאין קרבים נדרים ונדבות מאחרים זמן שחיטת תמיד של בין הערבים משום סרך נדרים ונדבות דחול. ובערב פסח שהפסח קרב אחר תמיד של בין הערבים מקדמינן ליה שעה אחת ועבדינן ליה בשבע ומחצה: **חל להיות בערב שבת**. דאיכא נמי צליית הפסח דלא דחיא שבת וצריך לצלותו מבעוד יום, מקדמינן ליה ומותבינן ליה אדיניה שיהיה נשחט בשש ומחצה: **וקרב בשבע ומחצה**. גמר הקרבתו בשבע ומחצה, ששוהין שעה אחת בעשייתו: **ב ששחטו שלא לשמו**. כגון ששחטו לשם שלמים. או קבל הדם במזרק. או הוליק הדם למזבח. או זרק הדם על גבי המזבח. שלא לשמו. שבארבע עבודות הללו המחשבה פוסלת הזבח: **או לשמו ושלא לשמו**. כגון ששחט לשמו וקבל הדם שלא לשמו: **או שלא לשמו**. הך סיפא אשמועינן דמחשבים מעבודה לעבודה, שאם חשב בשעת עבודה זו על חברתה לעשות במחשבה פסולה כגון דאמר הריני שוחט לשמו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו, נפסל הזבח מיד ואפילו לא עשה השניה במחשבה פסולה כמו שחשב. והכי משמעותא דמתני', או שחשב בשעת שחיטה לזרוק הדם שלא לשמו ושחט לשמו פסול. ופסח דפסול שלא לשמו נפקא לן מקרא דכתיב (שמות יב) ואמרתם זבח פסח הוא, עד שיהיה הזבח לשם פסח, והוא משמע לעכב: **ג שחטו שלא לאוכליו**. חולה וזקן וקטן שאין יכולין לאכול כזית בשר, ואין בו מניינים אחרים אלא הן, פסול, דלפי אכלו כתיב (שם), הראוי לאכול: **שלא למנויו**. נמנו עליו חבורה זו ושחטו לשם חבורה אחרת: **לערלים**. לישראלים

ומחצה, בין בחל בין בשבת. חל ערב פסח להיות בערב שבת, נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה, והפסח אחריו: **ב הפסח ששחטו שלא לשמו, וקבל והלך וזרק שלא לשמו, או לשמו ושלא לשמו, או שלא לשמו ולשמו, פסול. כיצד לשמו ושלא לשמו, לשם פסח ולשם שלמים. שלא לשמו ולשמו, לשם שלמים ולשם פסח: ג שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו, לערלים ולטמאים, פסול. לאוכליו ושלא**

registered [in the count] and those who are not registered, for those who are circumcised and uncircumcised, for defiled persons and pure persons, it is valid. [The verse states: “He .... shall take one according to the number of people, each according to one's ability to eat shall be counted to a lamb,” (Exodus 12:4) thus, indicating a disqualification, if slaughtered solely for people who cannot eat it]. If he slaughtered it before noon, it is not valid because it is said: “[Then the entire community of the Congregation Israel must slaughter it] in the afternoon” (Exodus 12:6). [At the outset, the Pesach offering should be slaughtered after the Tamid, however,] if he slaughtered it before the afternoon Tamid, it is valid provided that one stirs the blood [thus, preventing it from becoming congealed] until the blood of the Tamid is sprinkled [after which the blood of the Pesach was sprinkled]; yet if it was sprinkled [before the blood of the Tamid], it [nevertheless,] is [also] valid. (4) If one slaughters the Pesach sacrifice while having *chametz* [in his possession], he violates a negative commandment [that of: “Do not slaughter the Pesach offering or splash the blood of My sacrifice while there is still leaven” (Exodus 34:25); the offering, however, is valid]. Rabbi Yehudah says: Also [one who offers] the Tamid [afternoon] offering [of the fourteenth of Nissan while having *chametz* in his possession violates a negative commandment, that of: “Do not offer the blood of My sacrifice over leaven.” Rabbi Yehudah holds that the verse could have said זבח but since it states זבחי — “My sacrifice” it includes both the Pesach offering and also, the Tamid which G-d refers to as My sacrifice (see Numbers 28:2)]. Rabbi Shimon says: [Only] if he slaughters the Pesach offering [while having *chametz* in his possession] on the fourteenth for its own purpose, is he liable [the previously-mentioned, negative commandment since it is valid], but if [he slaughters it] for another purpose, he is exempt [since the offering is not valid, it is not considered a proper slaughter and thus, does not fall under the category of “Do not slaughter”]. But [Rabbi Shimon maintains that the prohibition against slaughtering while having *chametz* in his possession applies to the Pesach offering and all other sacrifices. However, they are not concurrent, thus, at the time when it prohibits the Pesach offering (from noon until nightfall),

רבנו עובדיה מברטנורא

שמתו אחיהם מחמת מילה והני פסולים לאכול פסח דכתיב (שם) וכל ערל לא יאכל בו, וטמאים נמי אסורין בקדשים ובברת הן על אבילתן: **לכוליו ושלא לאוכליו כשר**. ולא דמי ללשמו ושלא לשמו דפסול, דהתם פסולו בגופו שהמחשבה שפוסלתו היתה בגופו של קרבן, אבל לאוכליו ושלא לאוכליו אין המחשבה הפוסלת בגופו של קרבן אלא בדבר שהוא חוץ ממנו: **ממורס בדמו**. שלא יקרוש כדי שיהא ראוי לזריקה: **ואם זרק קודם לתמיד כשר**. דאף על גב דפסח מאוחר לתמיד משום דכתיב ביה בערב ובין הערבים, לא מפסל בהכי: **ד השוחט את הפסח על החמץ**. כלומר ובשעת שחיטה היה חמץ ברשות השוחט או אחד מבני חבורה, אפילו לא היה החמץ בעזרה, **עובר בלא תעשה**. דלא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות לד). ואין הזבח נפסל: **אף התמיד**. של בין הערבים דערבי פסחים ששחטו על חמץ, שהיה חמץ ברשות השוחט או המקריב, עובר בלאו, דדריש זבחי, דהמיוחד לי והוא התמיד. ואין הלכה כרבי יהודה: **ר' שמעון אומר הפסח בארבעה עשר**. ששחטו על חמץ, לשמו חיוב, משום לא תשחט על חמץ, דפסח

לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולים ולערלים, לטמאים ולטהורים, כשר. שחטו קדם קצות, פסול, משום שנגאמר (שמות יב) בין הערבים. שחטו קדם לתמיד, כשר, ובלבד שיהא אחד ממורס בדמו, עד שיזרק דם התמיד. ואם נזרק, כשר: **ד השוחט את הפסח על החמץ, עובר בלא תעשה**. רבי יהודה אומר, אף התמיד. רבי שמעון אומר, הפסח בארבעה עשר, לשמו חיוב, ושלא לשמו פטור. ושאר כל

it does not prohibit other sacrifices and at the time it prohibits other sacrifices, it does not prohibit the Pesach offering, thus] for all other sacrifices [offered on Pesach eve while having *chametz* in his possession] whether slaughtered for its own purpose or for a different purpose, he is exempt [since the prohibition regarding the Pesach offering is in effect]. And on the Festival — if [he slaughtered a Pesach offering] for its own purpose, he is exempt [since it is not the right time for a Pesach offering, thus the slaughter is not valid and does not fall under the category of “Do not slaughter”]; if [he slaughtered a Pesach offering] for a different purpose [a peace-offering], he is liable [since this is a valid sacrifice and since the prohibition regarding the Pesach is not in force]. But for all other sacrifices [slaughtered during the Festival while having *chametz* in his possession] whether [slaughtered] for their own purpose or for another purpose [since regarding other sacrifices, slaughtering for another purpose does not invalidate the offering and during the Festival the prohibition does not apply to the Pesach offering] he is liable; except in the case of a sin-offering which he slaughtered for a different purpose [which does invalidate the offering and thus, does not fall under the category of “Do not slaughter” hence, is not liable. Rabbi Shimon maintains that the two verses in Exodus: **לֹא תִשַׁחַט עַל חֲמֵץ דָּם זָבָחִי** (23:18) and **לֹא תִזְבַּח עַל חֲמֵץ דָּם זָבָחִי** (34:25) come to prohibit having any leaven during the Pesach offering and during the offering of other sacrifices, yet, had the Torah simply meant to prohibit the two, it could have used one verse and stated **זָבָחִי** in the plural as **זָבָחֵי**. Rather, the Torah was telling us that the prohibitions are not in force concurrently]. (5) The Pesach offering was slaughtered in three groups [regardless of whether there were many people, requiring three groups or there were fewer people, requiring less than three groups] for it is written: “And the entire community of the Congregation of Israel shall slaughter it (Exodus 12:6).” [Thus the verse mentions] community,

רבנו עובדיה מברטנורא

כשר הוא ושחיטה ראויה היא ושמה שחיטה: **שלא לשמו פטור**. דפסול הוא ושחיטה שאינה ראויה היא ולא שמה שחיטה: **ושאר כל הזבחים**. שנשחטו בארבעה עשר אחר חצות על החמץ: בין לשמן בין שלא לשמן פטור. ואף על פי שכשרים הן כדתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים וכו', אף על פי כן פטור, דכתיב זבחי זבחי שתי פעמים, לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא תזבח על חמץ דם זבחי (שם כג), ולמאי הלכתא פלגיננהו רחמנא ולא כתב זבחי בחד קרא והכל במשמע בין פסח בין שאר זבחים, לומר לך, בזמן דאיכא זבח דהיינו בארבעה עשר דאיכא פסח לא מחייב אשאר זבחים, ובזמן דליכא זבח כגון בתוך הפסח מחייב אשאר זבחים אם שחטן על חמץ: **ובמועד**. בתוך הפסח. אם לשמו שחטו לפסח על החמץ: **פטור**. מלא תשחט, דפסח שלא בזמנו לשמו פסול והויא לה שחיטה שאינה ראויה: **שלא לשמו**. אלא לשם שלמים חייב דלהכי קאי והויא לה שחיטה ראויה, וחייב משום לא תשחט, בהדי לאו דלא יראה ולא ימצא: **ושאר כל הזבחים**. שנזבחו בתוך המועד על חמץ: **בין לשמן בין שלא לשמן חייב**. דקרא אשאר זבחים נמי אזוהר: **חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה**. דפסולה היא משום דכתיב בשחיטת חטאת היא, היא ולא הנשחטה שלא לשמה: **ה הפסח נשחט בשלש כתות**. (בין שהצבור מרובים) בין שהצבור מועטים ויכולים כולן לשחוט בבת אחת, מצוה ליחלק לשלש כתות זו אחר זו: **שנאמר ושחטו אותו כל קהל ישראל**. קהל,

הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, פטור. ובמועד, לשמו פטור, ושלא לשמו חייב, ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, חייב, חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה: ה הפסח נשחט בשלש כתות, שנאמר (שמות יב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, קהל

Congregation and Israel [indicating three groups]. The first group entered and the Courtyard was filled. They closed the gates of the Courtyard. They sounded a *tekiah*, a *teruah*, and a *tekiah*. The priests stood, row upon row, and in their hands, were bowls of silver and bowls of gold. The row that was completely of silver was of silver, the row that was completely of gold was of gold; they were not mixed together. The bowls did not have [flat] bases lest one set them down and the blood would become congealed [becoming unfit for sprinkling]. (6) An Israelite [if he so chose,] slaughtered it and the priest received it [the blood] passing it along to his

fellow who, in turn, passed it on to his fellow [and so on]. He [the last one in the row, first] received the full bowl and [then,] handed back the empty [bowl]. The reason he did not first hand back the empty one is because the full bowl is part of the mitzvah of הולכה and the rule is אין מעבירין על המצות — one may not pass over a mitzvah]. The priest nearest to the Altar would sprinkle it with one splash against the base [of the altar]. (7) The first group left and the second group entered. When the second group left, the third group entered. As was the procedure with the first group, so was the procedure with the second group and the third. They recited the Hallel; if they finished it [but had not yet finished bringing all the Pesach offerings] they repeated it and if they repeated it [and still had not finished], they recited it a third time though, [in fact, there were so many priests who were so very efficient that] they never needed to recite it a third time. Rabbi Yehudah says: The third group never reached as far as: “I love that the Lord should hear,” (Psalms 116:1) because its people were few.

רבנו עובדיה מברטנורא

ועדה, וישראל. הרי שלש כתות: בזיכי. כפות גדולות לקבל בהם הדם: שורה שכולה כסף כסף. דהכי שפיר טפי: ולא היו לבזיכים שולים. רחבים היו מלמעלה ותחתיהם חדים כדי שלא יוכלו לישוב על הקרקע: שמא יניחום הכהנים לישוב על הקרקע עד שיקבל דם אחר מחמת שהם מרובים וישכחום ויקרוש הדם ולא יהיה ראוי לזרוק: ו שחט ישראל. אם ירצה, שהשיטיה כשרה בור בכל הקרבנות: וקבל הכהן. הדם בבין, שמקבלה ואילך מצות כהונה: נותנו לחברו. שהרי כשורה הן עומדים: וחברו לחברו. הא קמשמע לן דברוב עם הדרת מלך: ומקבל את המלא. מיד הנותן, תחלה, ואחר כך מחזיר את הריקן. אבל איפכא מחזיר את הריקן ברישא לא, דמכי מושיט ליה האי מיד בעי לקבולי, דאין מעבירין על המצות: זריקה אחת. בבין עצמו, ולא מתנה באצבע, שאין לך קרבן שטעון אצבע אלא חטאת לבדה דכתיב באצבעו: כנגד היסוד. ברוחות שבמזבח היסוד תחתיהן וזורק לזקיפתו של מזבח והוא נופל ליסוד. ולפי שאין היסוד מקיף את המזבח אלא את הצפון ואת המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת כמו שמפורש במסכת מדות לכך הוצרך לומר נגד היסוד: ו קראו את ההלל. כל השלש כתות: אם גמרו שנו. כשהיו מתחילים לשחוט היו מתחילים לקרות, ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיתן עד שגמרו ועדיין רבים לשחוט, חוזרים וקורין שניה. ואם קראו שניה ועדיין לא גמרו שחיתת הפסחים של אותה הכת, חוזרין וקורין שלישיית. וכן כת שניה ושלישיית: אף על פי שמעולם לא שלשו. שהכהנים היו רבים וזריזין: לא הגיעו לאהבתי. אפילו פעם

וְעֵדָה וְיִשְׂרָאֵל. נִכְנְסָה כֶּת הָרֵאשׁוֹנָה, נִתְמַלְאֵת הָעֵזְרָה, נִעְלִו דְלָתוֹת הָעֵזְרָה. תִּקְעוּ וְהִרְעוּ וְתִקְעוּ. הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, וּבִידֵיהֶם בְּזִיכֵי כֶּסֶף וּבְזִיכֵי זָהָב. שׁוֹרָה שְׂכֵלָה כֶּסֶף כֶּסֶף, וְשׁוֹרָה שְׂכֵלָה זָהָב וְזָהָב. לֹא הָיוּ מְעוֹרְבִין. וְלֹא הָיוּ לְבִזְיִכִין שׁוֹלִים, שְׁמָא יִנְיָחוּם וְיִקְרַשׁ הַדָּם: ו שֶׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקָבַל הַכֹּהֵן, נֹתְנוּ לְחִבְרוֹ וְחִבְרוֹ לְחִבְרוֹ, וּמִקְבֵּל אֶת הַמֶּלֶא וּמְחֹזֵר אֶת הָרִיקָן. כִּהֵן הַקְּרוֹב אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ זֹרְקוֹ זֹרִיקָה אַחַת כִּנְגַד הַיְסוּד: ו צִתָּהּ כֶּת רֵאשׁוֹנָה וְנִכְנְסָה כֶּת שְׁנִיָּה. יִצָּתָה שְׁנִיָּה, נִכְנְסָה שְׁלִישִׁית. כִּמְעַשֶׂה הָרֵאשׁוֹנָה כִּי מְעַשֶׂה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית. קָרְאוּ אֶת הַהֵלֵל. אִם גָּמְרוּ שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ שְׁלֹשׁוֹ, אִף עַל פִּי שְׁלֹא שְׁלֹשׁוּ מִימֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִימֵיהֶם שֶׁל כֶּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעַ לְאַהֲבָתִי כִּי יִשְׁמַע ה', מִפְּנֵי שֶׁעַמָּה מְעַטִּין:

(8) Just as the procedure was performed on the weekdays so was the procedure performed on Shabbat, except that the priests rinsed the Temple Courtyard [on Shabbat], but without the agreement of the Sages. [There was a canal flowing through the Temple Courtyard. When the priests wanted to rinse the floor from the blood, they would block its drain hole resulting in the water backing up and flooding the floor with water]. Rabbi Yehudah says: He would fill one cup of the mixed blood [which was on the floor, before rinsing it] and sprinkle it with one splash upon the altar. But the Sages did not agree with him. (9) How did they hang them up [the sacrifices] and flay them? There were iron hooks fixed into the walls and pillars on which they suspended [the offerings] and flayed them. And anyone who had no place to suspend and flay [his offering], there were thin, smooth staves there which he would place on his shoulder and upon the shoulder of his friend; he would thus, suspend it and flay it. Rabbi Eliezer says: If the fourteenth fell on Shabbat [and thus, the staves were *muktzah* as the offering could be accomplished without the staves (see Tosfot Yom Tov)], he placed his hand on his fellow's shoulder and his fellow's hand on his shoulder and he thus suspended and flayed it. (10) He ripped it open and removed the *emurin* [the fats and sacrificial limbs that were offered on the altar], putting them into a tray and then burning them on the altar. The first group went out and sat on the Temple Mount. The second [group] sat in the Cheil [an area between the Temple Courtyard wall and the *Soreg* fence which was located ten cubits from the wall], while the third [group] remained in its place. After dark [i.e., after Shabbat], they went out and roasted their Pesach offering [since the roasting of the Pesach lamb does not override Shabbat].

רבנו עובדיה מברטנורא

ראשון: **ח שהכהנים היו מדיחים את העזרה.** מפני שהדמים מרובים היו מדיחין אותה בשבת. שאמת המים היתה מהלכת בעזרה וכשהן רוצים להדיח פוקקים את נקב יציאתה והמים פושטין על גדותיה ומדיחין כל העזרה [שהעזרה רצפה של שיש היתה כולה] ואחר כך פותחין הנקב והמים יוצאים: **מדם התערובות.** המוטל על הרצפה. ואין הלכה כרבי יהודה: **ט אונקליות.** מסמורים שראשיהן כפופים למעלה: **ובעמודים.** שהיו קבועין בבית המטבחים בעזרה עמודים קטנים נקראים ננסים: **חלקים.** מפוצלת קליפתן: **שחל להיות בשבת.** ואין יכול לטלטל המקלות: **ידו על כתף חברו.** ותולה אותו בגידי ארכובותיו בזרועו. ואין הלכה כר' אליעזר. שמתר לטלטל אותן המקלות דאין שבות במקדש: **י אימוריו.** החלבים הקרבים על גבי המזבח: **במגיס.** בקערה. תרגום קערותיו מגיסו: **ישבה לה בהר הבית.** בשבת קאמר, שאין יכולין להוליך פסחיהן: **בחיל.** בין הסורג לחומת העזרה של נשים בתחלת עליית הבית: **חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן.** שאין צליית הפסח דוחה את השבת:

ח כמעשהו בחל כף מעשהו בשבת, אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים. רבי יהודה אומר, כוס היה ממלא מדם התערובות, ורקו וריקה אחת על גבי המזבח, ולא הודו לו חכמים: **ט כיצד תולין ומפשיטין,** אנקליות של ברזל היו קבועים בכתלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט, מקלות דקים חלקים היו שם, ומניח על כתפו ועל כתף חברו, ותולה ומפשיט. רבי אליעזר אומר, ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מניח ידו על כתף חברו, ויד חברו על כתפו, ותולה ומפשיט: **י קערעו והוציא אמוריו,** נתנו במגיס והקטירן על גבי המזבח. יצתה כת ראשונה וישבה לה בהר הבית, שניה בחיל, והשלישית במקומה עומדת. חשיכה, יצאו וצלו את פסחיהן:

Gemara Pesachim, 64b

גמרא מסכת פסחים דף ס"ד ע"ב

Rabbi Yitzchak said: The Pesach offering was not slaughtered except in three divisions each consisting of [at least] thirty men. What is the reason? Community, Congregation and Israel (Exodus 12:6) are prescribed and we are doubtful if that means at the same time or consecutively [and each expression denotes a minimum of ten]. Therefore, we require three divisions, each consisting of thirty men, so that if it means at the same time, they are there and if it means consecutively, they are there. Therefore, fifty, in total, are sufficient; thirty entering and preparing [their sacrifices], then, ten enter and ten depart and another ten enter and another ten depart. [We learned in the Mishnah:] The first group entered [and the Courtyard was filled. They closed the gates of the Courtyard]. We learned, Abaya said: They [the doors] locked themselves. Rava said: We learned They locked. What is the difference? They differ in respect of relying on a miracle. Abaya said: We learned: They locked themselves; as many entered, entered and we rely on a miracle. Rava said: We learned: They locked,

אמר רבי יצחק אין הפסח נשחט אלא בשלש כתות של שלשים שלשים בני אדם. מאי טעמא קהל ועדה וישראל מספקא לן אי בבת אחת אי בזה אחר זה הילכך בעינן שלש כתות של שלשים שלשים בני אדם. דאי בבת אחת הא איכא. ואי בזה אחר זה הא איכא הילכך בחמשים נמי סגייה דעיילי תלתין ועבדי. עיילי עשרה ונפקי עשרה עיילי עשרה ונפקי עשרה. נכנסה פת ראשונה וכולי. איתמר אביי אמר ננעלו תנן. רבא אמר נועלין תנן. מאי בינייהו איכא בינייהו למסמך אניסא. אביי אמר ננעלו תנן כמה דעיילו מעלו וסמכינן אניסא. רבא אמר נועלין תנן ולא סמכינן אניסא והא דתנן אמר רבי יהודה חס ושלום שעקביא בן מהללאל נתנדה שאן עזרה ננעלת על כל אדם מישראל בהכמה וביראת חטא פעקביא בן מהללאל. אביי מתרץ לטעמיה. ורבא מתרץ לטעמיה. אביי מתרץ לטעמיה אין בעזרה בשעה שנגעלת על כל אדם מישראל בהכמה וביראת חטא פעקביא בן מהללאל. רבא מתרץ לטעמיה. אין בעזרה בשעה שנועלין אותה על כל ישראל בהכמה וביראת חטא פעקביא בן מהללאל. תנו רבנן מעולם לא נתמעד אדם בעזרה חוץ מפסח אחד שהיה בימי הלל שנתמעד בו זמן אחד והיו קוראין אותו פסח מעוכין. תנו רבנן פעם אחת ביקש אגריפס המלך לתן עיניו באוכלוסי ישראל. אמר ליה לכהן גדול תן

and we do not rely on a miracle. And as to that which was learned: Rabbi Yehudah said: God forbid that Akavia, the son of Mehalalel was excommunicated, for there was none in the Temple court when it closed upon the face of any man in Israel who was equal to Akavia, the son of Mehalalel in wisdom and the fear of sin (see Ediyot 5:6). Abaya will explain it according to his view and Rava will explain it according to his view. Abaya explains it according to his view: There was none in the Temple court when it closed [i.e., on its own] upon the face of any man in Israel who was equal to Akavia, the son of Mehalalel in wisdom and the fear of sin. And Rava explains it according to his view: There was none in the Temple court when they closed it [i.e., by a person] upon the face of any man in Israel who was equal to Akavia, the son of Mehalalel in wisdom and the fear of sin. Our Rabbis taught: No man was ever crushed in the Temple court except for one on Pesach in the days of Hillel, when an old man was crushed and they called it: The crushed Pesach. Our Rabbis taught: King Agrippas once wished to know the population of Israel. He told the High Priest: Count the

number of Pesach [offerings]. He took a kidney from each [sacrifice] and he found six hundred thousand pairs of kidneys, twice the amount of those who departed from Egypt, excluding those who were defiled or on a distant road. And there was not a single Pesach offering for which ten people had not been included in the count; and they called it: The Dense Pesach. [We learned that] he took a kidney: But [how did he do so since] it requires burning [on the altar]? He burned them afterwards. But it is written [regarding the kidneys and the fat which is upon them]: “And the priest will cause **it** to go up in smoke” (Leviticus 3:11) [teaching] that one must not mix the fat [portions of one] with that of another? He burned them individually. But we learned: [It says:] “And the priest will cause **them** to go up in smoke” (Leviticus 3:16) teaching, that all the parts of the *emurin* are burned at one time [thus, how could he have separated the kidneys]? Rather, it was a momentary taking, he just took it [the kidney for a moment] to show it [to the census taker] until he replaced it with something else [like a stone and later, he counted the stones].

וזהר חקת דף קפ"ב ע"ב

תא חזי זכאן לאתקשרא בצורא דחזי אינון זכאן למחמי ביקרא עלאה דמלכא קדישא כמה דאת אמר (תהלים כו) לחזות בגועם יי ולבקר בהיכלו ואינון מדוריהון יתיר ועלאה מכל אינון מלאכין קדישין וכל דרגין דילהון דהא ההוא אתרא (ס"א תרוה) עלאה לא זכאן עלאין ותתאין למחמי ליה דהא הוא דכתיב (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים וזלתה וגומר. ואינון דלא זכאן כל כך באינון דוכתי. אית לון לתתא כפום ארמייהו. ואלין לא זכאן לסלקא לההוא אתר ולמחמי כמה דחמאן אינון דלעילא ואלין קיימי בקיימא דעדן תתאה ולא יתיר ואי תימא מאן עדן תתאה אלא דא עדן דאקרי חכמ"ה תתאה ודא קיימא על גן דבארעא ואשגחותא דהאי עדן עליה (ולא יתיר) ואלין קיימי בהאי גן. ואתהנון מעדן דא. מאי בין עדן תתאה לעלאה כיתרון האור מן החושך עדן תתאה אקרא עדנא נוקבא. עדן עלאה אקרי עדן דבר עליה כתיב עין לא ראתה אלהים וזלתה. האי עדן תתאה אקרי גן לעדן דלעילא והאי גן אקרי גן דלתתא. ואלין דמשתכחי בגן תתאה אתהנון מהאי עדן דעליהו בכל שבת ושבת ובכל ירחא וירחא דהא הוא דכתיב (שם ס"ו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו. ועל אלין אמר שלמה מן החיים אשר המה חיים עדנה דהא אלין בדרנא עלאה יתיר מנייהו. מאן אינון שפבר מתו וקבילו עונשא תרי זמני ואלין אקרון כסף מוזקק דעאל לגורא זמנין ותריין ונפיק מניה זחמא ואתברר ואתנגי. וטוב משניהם את אשר עדן לא הנה ההוא רוחא דקאים לעילא ואתעקב לנתתא לתתא דהא קאים בקיימיה ולית ליה לקבלא עונשא ואית ליה מוונא מההוא מוונא עלאה דלעילא לעילא טב מכלהו מאן דלא אתפרש ולא אתגלייא וכל מלוי בסתימא אינון דא הוא זכאה חסינא דנטר פקודי אורייתא וקנים לון ואשתדל באורייתא וממא ולילי דא אתאחיד אתהני בדרנא עלאה על כל שאר בני נשא וכלהו אתאחדן (ס"א אתוקדן) מחפה דהאי:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, 99-101

מספר חסידים סימן צ"ט ק' ק"א

The Torah states: (Exodus 20:14), "Do not covet (*lo tachmod*) your fellow's wife." The word *tachmod* is written without the letter vav [so that it can also be read as *lo tichamed*, do not cause your fellow's wife to desire you]. This warns us that one must not make himself attractive in order to be appealing to another man's wife and to introduce his good-looks into her heart so that she should desire him. In other words: "Do not be desirable to your fellow's wife." Another way to read it is *lo tachmeid*, [do not cause your fellow's wife to be desired,] a prohibition against praising a beautiful woman in the presence of another man, lest that man become attracted to her and you be responsible for the sin. That is, "Do not cause

your fellow's wife to be desired by others." Do not take pleasure in the beauty of an unmarried woman, and all the more so, a married woman, so that you will eventually be able to take pleasure in the radiance of God's Presence. If the opportunity to perform a mitzvah comes your way, unexpectedly, rejoice and give praise and thanks to the Holy One, Blessed is He, Who arranged that this should happen to you. A person should not rule lines in a notebook while it is lying on top of a holy book, for the book contains holiness while the notebook does not. All the more so is it forbidden to comb one's hair over it, even over the blank spaces.

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of the Red Cow, Ch. 1

הרמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א'

(1) If a black tip of a hair is trimmed off, there must remain enough of the red [hair at the root], so that it could be held by a pair of scissors, for any hair that cannot be held with a pair of scissors is considered non-existent. Therefore, if the cow has two white or black hairs that are not long enough to be cut with scissors, it is acceptable. (2) If its horns or hooves are black, they should be trimmed.

א צריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שקל שערה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאלו אינה לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינם נלקטין בזוג הרי זו בשרה: ב היו קרניה או טלפיה שחורים יגוד. ג לגל העין והשיניים והלשון אין מראיהן פוסלים בפרה: ג היתה בה יבלת והתכה אף על פי עצמה במקומה שער אדום פסולה:

The appearance of its eyes, teeth, and tongue [even though they are not red] do not disqualify the cow. (3) If it had a wart and someone cut it off, even if red hair grows in its place, it is disqualified.